

Bokmelding

Ny håndbok for privatarkivarbeid.

Vilhelm Lange, Dag Mangset, Øyvind Ødegaard: Privatarkiver. Bevaring og tilgjengeliggjøring. Riksarkivarens skriftserie 11. 336 s. Ill. Oslo 2001. ISBN 82-446-0802-1.

Det norske Riksarkivet har sendt ut en håndbok i arbeid med privatarkiver. Boken er rettet mot arkivinstitusjoner som arbeider med slikt materiale.

Etter innledende kapittel om det spesielle ved privatarkiver, deres nytte og hva som truer dem, kommer kapitler om Lover og regelverk, Planmessig bevaring, Mottak av arkiver, Ordning og katalogisering, Gjenfinningsmidler, Adgang, Konservering av arkivmateriale, Magasiner og lesesal, Formidling, Elektroniske arkiver og til sist Rådgivning til arkivskapere. Boken avsluttes med lister over terminologi, litteratur og stikkord. Boken er illustrert med eksempler fra Riksarkivets tilfang. Den har fått en fin utforming og et lekkert ytre.

Utgangspunktet for boken er den rolle Riksarkivaren er tildelt gjennom Arkivlovens bestemmelser om privatarkiver. Arbeidet søkes koordinert gjennom at hver arkivinstusjon skal ha en bevaringspolitikk og en bevaringsplan samt avtaler om arbeidsdeling med andre institusjoner innenfor samme geografiske eller saklige område. Riksarkivarens Samkatalog for privatarkiver, som er hjemlet i Arkivloven, og registreringsystemet Asta, som er utviklet av Riksarkivaren og Landslaget for Lokal- og Privatarkiv, er også viktige elementer i de rammene som trekkes opp. Forfatterne sier at gjennom Asta er det laget en felles norm for arkivregistrering av alle typer arkiver i Norge. Bokens grundige fremstilling av et systematisk ordnings- og registreringsarbeid vil forhåpentligvis også kunne bidra til en ytterligere standardisering av arkivbeskrivelser og arkivbehandling i Norge.

Forfatterne har levert et grundig arbeide og gitt en utfyllende og pedagogisk behandling av et bredt spekter av emner. På mange måter kan boken tjene som en generell lærebok i arkivarbeidet ved arkivinstitusjoner. Som sådan fungerer den utmerket, men en føler enkelte ganger at det spesielle ved privatarkiver kunne vært sterkere betont. Kapitler om spesielle forhold ved bedriftsarkiver (for eksempel regnskapsarkiv fra ulike perioder), ulike typer organisasjonsarkiver og personarkiver vil nok savnes av mange lesere.

Bokens forfattere har mange års erfaring fra Riksarkivets Privatarkivavdeling. Dette preger også bokens vinkling og "tone". Eksemplene og illustrasjonene er hentet fra arkiver som er avlevert til Riksarkivet, store bedrifter og nasjonale organisasjoner. Vektlegging er på plan, metode, avtaler og oversikt. Det er få eller ingen eksempler fra små arkiver, lokalt og regionalt privatarkivarbeid og de metoder og verdier som preger slikt arbeid. Behandling av de identitetsverdiene som lokalsamfunn finner i sine privatarkiv, tilknytning til det lokale kulturarbeidet, det lokale nettverk rundt arbeidet, støttegrupper, frivillig arbeid, utløsning av de krefter som lokalsamfunnet gjerne bidrar med, er ikke fremtredende i boken. Det er påfallende at så mye av de første kapitlene går med til å vektlegge hvor viktig det er å *begrense* arbeidsfeltet, hvilke arkiver bør man *avslå* å ta imot. Når man sitter sentralt og skuer ut over landet og summerer mulige hyllemetre, er dette kanskje en naturlig vinkling. Men i praktisk lokalt arkivarbeid en lite aktuell problemstilling, situasjonen er mer oversiktlig, materialet mer nært og interessant, og mulighetene vanligvis større enn problemene.

Organisering av det lokale privatarkivarbeidet er i stor grad et spørsmål om å finne ut hvor interesser og ressurser ligger, og så innrette seg slik at en får mest mulig ut av dette. Det er mange lokale varianter i Norden. Det er et savn at ikke slike spørsmål behandles i boken. Det evig tilbakevendende tema vedr. finansieringsmuligheter av arbeidet kunne også vært beskrevet.

Kapitlet om elektroniske arkiver, skrevet av Ivar Fønnes, er på den ene siden en meget god og klar sammenfatning av almene strategier for oppbevaring av slikt materiale gjennom planmessig arkivdanningsarbeide, bygget på de erfaringene Riksarkivet har gjort på dette feltet de siste årene. På den annen side gir kapitlet ikke svar på hva man gjør med de tusenvis av små privatarkiver der det allerede er skapt elektronisk materiale på andre måter: fagforeningen som har sitt regnskap i et Lotus regneark, idrettslaget med sitt medlemsregister i dataase, osv. Er det for sent å gjøre noe med dette, eller finnes det råd?

Litteraturlisten kunne godt vært mer utfyllende og spesifikk. Av de 68 innførlene refererer minst 53 seg til bøker og artikler om generell arkivistikk, noen av dem ganske perifere for emnet, mens sentral privatarkivlitteratur fra Sverige, Danmark og England mm er fraværende.

Til tross for disse innvendingene er **Privatarkiver** blitt en svært nyttig bok. Mange vil glede seg over pedagogiske og grundige fremstillinger av ordningsprosessen, katalogisering, gjenfinningsmidler, konservering, elektroniske arkiver m.m. Mange vil også benytte den til å finne sin plass innenfor det nasjonale privatarkivarbeidet som nå trekkes opp. Den vil sikkert få en viktig plass som referanseverk og lærebok i norske arkivinstitusjoner.

Arne Skivenes